

Referat**Møte 01/2023**

Dato 06.03.2023, kl. 09.00 – 14.30

Sted Teams

Tilstede: Hanne Greiff Johnsen (Equinor, styreleder), Sandrine Benard (Miljødirektoratet), Tove Gabrielsen (UiA/UNIS), Alf Håkon Hoel (UiT), Bjørn Samset (Cicero), Tor Eldevik (UiB), Eivind Selvig (Civitas), Liv-Hege Seglsten (Green Tech AS), Camilla Brattland (UiT), Bo Møllesøe Vinther (Københavns Universitet) og Vigdis Vandvik (UiB)

Forfall: Ellen Øseth (Norsk Polarinstitutt)

Observatører: Marit Nyborg (KLD) og Gørill Kristiansen (KD)

Tilstede fra Forskningsrådet:

Jon L. Fuglestad, Tarjei Nødtvedt Malme, Ingunn Borlaug, Lena Cappelen Endresen, Jon Børre Ørbæk og Sofie Løchen Smedsrud (referent).

Sak PSKLIMPOL 1/23**Godkjenning av sakslisten**

Vedtak: Sakslisten godkjennes.

Sak PSKLIMPOL 2/23**Godkjennelse av referat fra møte 06/22, 24. november 2022**

Vedtak: Referat fra porteføljestyremøte for klima og polar 6/22 godkjennes.

Sak PSKLIMPOL 3/23**Spørsmål om habilitet**

Vedtak: Tor Eldevik, Ellen Øseth (fraværende) og Alf Håkon Hoel erklærer seg inhabile i sak 5-23. Porteføljestyret erklærer seg habilt i øvrige saker.

Sak PSKLIMPOL 4/23**Orienteringer fra styret og Forskningsrådet**

Saksliste og referater fra porteføljestyrene ligger her til orientering.

Porteføljestyret ble tilsendt korte orienteringssaker i forkant av møtet. Sakene ble ikke tatt opp videre på møtet. Konstituert avdelingsdirektør Tarjei Nødtvedt Malme orienterte derimot om endringer i organisasjonen og nye arbeidsmåter, og spesielt med tanke på porteføljestyrets ansvarsområder.

- Nedbemanningen av Forskningsrådet har rammet Klima- og miljøavdelingen hardt, hvorav fire ansatte tok sluttpakke og tre flyttet til andre avdelinger internt. Avdelingen har derfor betydelig mindre ressurser. Ingerid Fossum fra Hav og polaravdelingen, med kompetanse på både klima og polar, blir ny porteføljestyrekoordinator. Forskningsrådets nye innbemanning stod klar fra 1. mars.

- Forskningsrådet må spesialisere, forenkle og effektivisere virksomheten. Dette betyr blant annet at det blir færre og større utlysninger, samt tiltak for å få ned antall søknader.
- Forskningsrådet må jobbe annerledes. I praksis betyr det blant annet at prosjektoppfølgning vil i større grad sentraliseres og operere mer risikobasert. Arrangementer og dialogvirksomhet nedskaleres og digitaliseres der mulig.
- Rådgivningen skal drives på nye måter, blant annet gjennom nye måter å lage budsjettforslag, effektivisering av årsrapportarbeidet og revidering av porteføljestyrene. En ny policy for oppdrag og vertsskapstjenester er også satt til verks, hvor oppdrag må være fullfinansierte og synliggjøres i KDs tildelingsbrev eller som eksterne oppdrag. Porteføljeanalyser og møter for 2023 reduseres.
- Førsteprioritet for porteføljen på klima og polar er søknadsbehandling. Tilstedeværelse i internasjonale fora reduseres eller settes på pause. Partnerskap er prioritert over JPIer, samt løpende utlysninger.
- Forskningsrådet jobber med å få på plass en mer moderne ekspertdatabase.

Porteføljestyret er bekymret for at revideringen av porteføljestyrene kan gå utover Forskningsrådets kjernevirksomhet. Med mindre prosjektoppfølgning, større porteføljestyre og mindre involvering i utlysningstekster, kan Forskningsrådet miste tillit og troverdighet i forskningsmiljøene. De uttrykte seg også noe kritiske til at organiseringen av nye porteføljestyre forankres så tett opp mot Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2023 (LTP). I en tid hvor Forskningsrådet har begrenset kapasitet, understreket porteføljestyret at deres kompetanse bør sees som en ressurs og brukes mer strategisk. Administrasjonen formidlet at denne typen innspill også er mulig å uttrykke når den nye porteføljestyremodellen settes på høring.

Videre ble grep for å få ned antall søknader diskutert, med karantene for prosjektledere med dårlige karakterer og løpende søknadsfrist i fokus. Administrasjonen tok kommentarene til etterretning. Deretter orienterte administrasjonen kort om KD og KLDs tildelingsbrev. Det er få store endringer i KLDs tildelingsbrev fra 2022, med vekst primært knyttet til prissjustering og en øremerking på skrantesjuka hos rein. Det er lite detaljstyrende på fordeling mellom budsjettformål, men mange forventninger og styringssignaler for øvrig. LTP gir overordnede føringer for Forskningsrådets tildelingsbrev og KLDs kunnskapsstrategi gir spesifiseringer.

Marit Nyborg (KLD) spesifiserte at styrkingen av Arctic Field Grant (AFG) med 1.5 millioner er en styrking av en eksisterende ordning og en direkteoppfølgning for et ubetalt oppdrag Forskningsrådet gjorde for KLD i 2022. Gørill Kristiansen (KD) vektla at departementene er bevisste på Forskningsrådets bemanningssituasjon og redusert kapasitet når det gjelder oppdrag.

Porteføljestyret trakk frem årets norske suksess i Horisont Europa og

spesifiserte at Forskningsrådets videre kontinuitet og involvering i rammeprogrammet er avgjørende for at vi lykkes videre.

Vedtak: Porteføljestyret tar orienteringene til etterretning.

Sak PSKLIMPOL 5/23

FRAMtidens polhav – Forslag til investering i forprosjekt

De inhabile porteføljestyremedlemmene i sak 5-23, Alf Håkon Hoel (UiT) og Tor Eldevik (UiB), gikk ut av Teamsmøtet.

Administrasjonen fremmet et investeringsforslag i et forprosjekt for FRAMtidens polhav (FPo) i størrelsesorden 1 million kroner fra POLARPROG i 2023. Hovedbudskapet for forslaget er å øke fremdriften av FPo slik at programmet kan planlegges og organiseres frem mot den planlagte oppstarten i 2025. Forprosjektet er derfor et tiltak for å få forskningsmiljøene til å begynne å planlegge hvordan FPo skal drives og organiseres. Administrasjonen ba porteføljestyret om ideer og innspill på temaer som kan inkluderes i forprosjektet.

Porteføljestyret drøftet flere sider av saken. Porteføljestyret var opptatt av hvordan saken vil fremstå utad og hvilken merverdi det skal gi at Forskningsrådet lyser ut midlene.

Porteføljestyret vedtok å utlyse et forprosjekt for FPo, men er tydelige på at Forskningsrådets intensjon og formål med utlysningen må komme tydelig frem. Det er viktig å tilrettelegge for en åpen og inkluderende prosess. De understreket viktigheten av at forprosjektet og FPo har spesifiserte mål og formål, og at forprosjektet åpner for bred involvering av flere forskningsmiljøer enn de som er involvert p.t. Det ble også bestemt at dersom fremtidige initiativer fra andre norske fagmiljøer kommer med lignende initiativ i fremtiden, skal Forskningsrådet være åpne for det.

Administrasjonen vil ta hensyn til porteføljestyrets innspill om at forprosjektet må bidra til å sikre tilstrekkelig konkurranseutsetting i forslaget om hvordan FPo skal organiseres, og dette kan inkludere en open access-komponent. Porteføljestyret ønsket bevilgningsvedtak på søknad om forprosjekt i junimøtet.

Den foreslåtte tidsplanen for forprosjektet var tiltenkt å treffe med regjeringens budsjettkonferanse i mars 2024. KLD kommenterte derimot at tidsrammen måtte strammes ytterligere for å være relevant i så henseende. Ved utarbeidelse av utlysningsteksten og tidsplanen tar administrasjonen hensyn til at FPo skal kunne ha delleveranser som kan brukes inn i ulike prosesser, heller enn å ha mål av seg til å rekke budsjettkonferansen i mars 2024 som uansett blir for stramt.

Vedtak: Porteføljestyret slutter seg til forslaget om å avsette midler til et forprosjekt for FRAMtidens polhav med inntil 1 million kroner. Utlysningsteksten må sette krav om en åpen og inkluderende prosess med relevante fagmiljøer dersom Forskningsrådet bevilger midler. Disse føringene er et viktig utgangspunkt for hvorfor porteføljestyret ønsker å utlyse et forprosjekt. Administrasjonen vil komme med et forslag til utlysningstekst. Bevilgningsvedtaket legges til porteføljestyret. Forskningsrådet vil kunne utlyse midler til forprosjekter til tilsvarende initiativ innenfor andre relevante tema i fremtiden.

Sak PSKLIMPOL 6/23

Prinsipper for søknadsbehandling Forskerprosjekt

Porteføljestyreleder åpnet møtet ved å minne om at en revidert versjon av saksdokumentet ble sendt ut 3. mars med oppdatert informasjon om den tverrfaglige utlysningen Geopolitikk og havrett i polare områder.

Prinsippene for søknadsbehandling gjelder følgende utlysninger:

- Effekter av klimaendringer på natur
- Svalbard i en pan-arktisk kontekst
- Geopolitikk og havrett i polare områder

Porteføljestyret vedtok retningslinjene for søknadsbehandling i tråd med forslaget. Det ble kommentert at til tross for at det alltid vil være noen søknader som tydelig tilhører toppen eller bunnen av søknadsbunken, ønsker porteføljestyret til bevilgningsmøtet en bred "gråsoner" av søknader slik at de kan utføre reell beslutningsmyndighet.

Vedtak: Porteføljestyret vedtar retningslinjene for søknadsbehandling i tråd med forslaget. Administrasjonen tar med seg kommentarer som fremkom i møtet. Administrasjonen får fullmakt til å sette terskelverdier for relevansvurdering og en bloc avslag.

Sak PSKLIMPOL 7/23

Investeringer i klima og polar i 2024

Administrasjonen har startet arbeidet med investeringsplanen for 2024-2026. Investeringsplanen skal vedtas av porteføljestyret høsten 2023. Porteføljestyret hadde i dette møtet en diskusjon rundt neste års investeringer.

Administrasjonen presenterte forslag for utlysninger i 2024 og ønsket innspill fra porteføljestyret.

Tverrgående utlysninger

- POLARPROG:
 - Bærekraftig næringsutvikling i polarområdene (KSP-prosjekt) – 9.5 millioner.
- KLIMAFORSK:

- Klima, miljø, mat og helse i et en-helse perspektiv (KSP-prosjekter) – 15 millioner
- Arealer under Press (nr. 5) (KSP-prosjekter) – 17 millioner

Internasjonale utlysninger

- POLARPROG:
 - Biodiversa+ - 1 million
 - Totalbudsjettet for POLARPROG er uavklart. Dersom det økes, ble det foreslått å investere eventuelt tilskudd i NordForsks utlysning om Arktis.
- KLIMAFORSK:
 - Europeiske partnerskap (DUT, Sustainable Blue Economy, Biodiversa+) – 13 millioner
 - Belmont Forum: The Amazon and Tropical forests – 10 millioner hvis langtidsbudsjettet muliggjør dette.

Felles hovedutlysning mellom KLIMAFORSK og POLARPROG: Klimasystem og klimaendringer

- KLIMAFORSK: 70 millioner
- POLARPROG: 50 millioner
- Vedtatt som Forskerprosjekt. Foreslås som Stort tverrfaglig og Fornyelse.
- Mulig samarbeid med Canada

Porteføljestyrets kommentarer til tverrgående utlysninger

Porteføljestyret ba administrasjonen arbeide videre med forslagene som ble lagt fram. Porteføljestyret understreket viktigheten av FNs naturavtale (2022-2030), og mulighetene for de tverrgående utlysningene og Arealer under press har til å fokusere på tverrfaglighet og nye vinklinger. Konfliktflatene mellom energiutvinning og arealer under press, sirkulærøkonomi knyttet opp til naturavtalen, virkemidler og involvering av kommuner ble tatt opp.

Porteføljestyrets kommentarer til internasjonale utlysninger.

Porteføljestyret ga støtte til administrasjonens forslag om å støtte Belmont Forums The Amazon og Tropical Forests med 10 millioner, europeiske partnerskap, Biodiversa+, og å støtte NordForsk-utlysningen dersom det er tilstrekkelige midler.

Hovedutlysning

Administrasjonen presenterte en tematisk innretning som var åpen, men som likevel inneholdt begrensninger for å holde antallet søknader nede og tilslagsprosenten oppe. Videre at utlysningen skal åpne for to store tverrfaglige prosjekter, samt et antall ordinære Forskerprosjekter. Administrasjonen ba porteføljestyret om konkrete innspill til prioriteringer og nedprioriteringer av tematikk for klimasystemutlysningen i 2024 og ideer for å øke tilslagsprosenten.

Porteføljestyret ønsket ikke å konkretisere tematiske nedprioriteringer. Det var også bred enighet om at det er en balansekunst å spisse utlysninger til å etterspørre forskningen vi trenger, uten å samtidig være for snever slik at utlysningen kan fremstå som bestillingsverk på enkelttematikk. Viktigheten av å ha en åpen utlysning og å fremme et internasjonalt perspektiv fremfor et nasjonalt perspektiv med fokus på grunnleggende basisforståelse av klimasystemet ble tatt opp. Klimautviklingen i polarområdene ble videre nevnt.

Porteføljestyret er positive til videre samarbeid med Canada, men var opptatt av at dette ikke må legge for sterke føringer på tematikken i utlysningen og fremholdt også at dersom kun et fåtall forskningsmiljøer i Norge er interesserte i det kan tiltaket ende opp med å være begrensende. Administrasjonene tar kommentarene til etterretning i videre arbeid.

Det var enighet om at til tross for at det er viktig å øke tilslagsprosenten i Forskningsrådet, er det i første omgang FRIPRO som har fått krav om å øke tilslagsprosenten til 25 prosent. Tiltak for å få opp tilslagsprosenten i andre budsjettformål bør i størst mulig grad skje etter Forskningsrådets hovedvirkemiddel som er karantene og løpende søknadsfrister.

Vedtak: Administrasjonen arbeider videre med investeringsplan for 2023-2025 og utlysninger for 2024 basert på porteføljestyrets innspill i møtet. Endelig forslag til investeringsplan for 2024-2026 legges frem for styret høsten 2023 for vedtak.

Sak PSKLIMPOL 8/23

Møteplan for 2023

Som følge av endringene i Forskningsrådet er det kun lagt opp til tre porteføljestyremøter i år. Det neste møtet er i juni. Administrasjonen sender ut en Doodle for fastsettelse av dato og tid.

Vedtak: Porteføljestyret tar informasjonen og møteplanen til etterretning. Administrasjonen sender ut en Doodle med forslag til fastsettelse av dato.

Sak PSKLIMPOL 9/23

Avsluttede prosjekter

Administrasjonen fant ingen forskere med mulighet for å holde en prosjektpresentasjon til dagens møte. Derfor ble listen over avsluttede prosjekter gått igjennom isteden. Porteføljestyret kommenterte hvilke prosjekter det kan være interessant å høre fra på neste porteføljestyremøte.

Vedtak: Porteføljestyret tar saken til etterretning.

Sak PSKLIMPOL 10/23

Eventuelt

Dette var Alf Håkon Hoels (UiT) siste møte i porteføljestyret for Klima og polar. Porteføljestyremedlemmene og Forskningsrådets administrasjon takket Hoel for et godt og lærerikt samarbeid.

Sak PSKLIMPOL 11/23

Vedtak:

Godkjenning av vedtaksprotokoll

Vedtaksprotokollen godkjennes.